

سوگیری‌های شناختی در ناباروری

زهرا ربیع زاده (M.A.)^۱، رضا کرمی نوری (Ph.D.)^{۲،۳}

۱- کارشناس پژوهش، موسسه خدمات مشاوره‌ای، جوانان و پژوهش‌های اجتماعی، سازمان آستان قدس رضوی، مشهد، ایران.

۲- استادیار، گروه حقوق بیوتکنولوژی، ناباروری و اخلاق پزشکی، پژوهشکده ابن‌سینا، تهران، ایران.

۳- استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده

علاوه بر مشکلات عاطفی و هیجانی، مشکلات شناختی مختلفی در ناباروران گزارش می‌شود. در این مطالعه سوگیری‌ها به عنوان نوعی آسیب‌پذیری شناختی در افراد نابارور مورد توجه قرار گرفته است. هدف این پژوهش مشخص کردن وجود سوگیری‌های توجه، حافظه و حل مسأله و در مرحله بعد تعیین نوع سوگیری (راهبردی و کنترل‌شده و یا خودکار و ناهوشیار) است. ۱۱۰ آزمودنی، ۵۵ فرد نابارور (۳۰ زن و ۲۵ مرد) و ۵۵ فرد بارور (۳۰ زن و ۲۵ مرد) در این پژوهش شرکت کردند. در بخش حافظه از آزمودنی‌ها خواسته شد به یک لیست شامل ۳۶ واژه (۱۲ واژه وابسته به ناباروری، ۱۲ واژه خنثی و ۱۲ نام حیوان) گوش دهند و هر تعداد از لغات را که می‌توانند یادآوری کنند و در مرحله بعد همین کلمات را به همراه ۳۶ واژه دیگر بازشناسی کنند. در بخش توجه از آنها خواسته شد که رنگ ۳۴ واژه (۱۷ واژه وابسته به ناباروری و ۱۷ واژه خنثی) را در سریعترین زمان ممکن بگویند. زمان واکنش آزمودنی‌ها به وسیله رایانه اندازه‌گیری می‌شد. در بخش حل مسأله از آزمودنی‌ها خواسته شد که ۱۰ واژه (۵ واژه وابسته به ناباروری و ۵ واژه خنثی) را که بعضی از حروف آنها افتاده بود تکمیل کنند. در تجزیه و تحلیل داده‌ها طرح تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر بود؛ یعنی ۲ گروه (بارور و نابارور) \times ۲ جنس (زن و مرد) \times ۳ نوع واژه (وابسته به ناباروری، خنثی و نام حیوان) برای بخش حافظه و طرح ۲ گروه (بارور و نابارور) \times ۲ جنس (زن و مرد) \times ۲ نوع واژه (وابسته به ناباروری و خنثی) در بخش توجه، مورد استفاده قرار گرفت. در حل مسأله نیز از آزمون t مستقل برای مقایسه دو گروه زنان بارور و نابارور استفاده شد. زنان نابارور واژه‌های وابسته به ناباروری را بطور معنی‌داری بیشتر از سایر گروه‌ها به خاطر آوردند. در حالیکه در یادآوری واژه‌های خنثی و نام حیوانات تفاوتی با سایر گروه‌ها نداشتند. در بخش توجه، گروه بارور و گروه نابارور (زنان و مردان) در زمان نامیدن رنگ واژه‌های وابسته به ناباروری و خنثی تفاوت معنی‌داری با یکدیگر نداشتند. در حل مسأله زنان نابارور واژه‌های خنثی را بطور معنی‌داری کمتر از زنان بارور تکمیل کردند؛ ولی در تکمیل واژه‌های وابسته به ناباروری تفاوت معنی‌داری با زنان بارور نداشتند. از آنجا که در حافظه و حل مسأله پردازش‌ها عمیق و راهبردی و در توجه، سطحی و خودکار است، با توجه به نتایج حاصل از حافظه، حل مسأله و توجه می‌توان گفت که زنان نابارور در مورد محرک‌های وابسته به ناباروری پردازش‌های بسط یافته، راهبردی، کنترل شده و عمیق بکار می‌برند و از پردازش‌های سطحی و خودکار استفاده نمی‌کنند. بنابراین، در درمان پیامدهای روان‌شناختی ناباروری، روش‌های درمانی شناختی بهترین روش‌های درمان هستند؛ چرا که مستقیماً روی افکار و تصورات آگاهانه و هوشیار افراد متمرکز هستند.

کلواژگان: ناباروری، سوگیری حافظه، سوگیری توجه و حل مسأله.

آدرس مکاتبه: زهرا ربیع‌زاده، شماره ۹۷، خیابان رسالت پنجم، بلوار فردوسی، مشهد، ایران.

پست الکترونیک: z_rabizade@hotmail.com